

ONS, O MEU PARAÍSO DE ONTE (VI) TRES MESES SEN LUZ ELÉCTRICA

Por: Julio Santos Pena

Era o remate da invernada. Fora un ano realmente húmido e escuro ao longo de tantos meses nos que o sol apenas amosara a súa faciana. Vento e chuvia foran a constante que sometera a unha especie de hibernación a toda a illa e a quen nela vivía. As longas noites de escuridade íanse combatendo co par de horas en que funcionaba o motor da corrente eléctrica que Checho poñía en función a última hora do serán. Era entón cando se animaba a actividade social pois os poucos homes que permanecían na Illa, e algunhas mulleres, sentábanse ante as dúas únicas televisións que había nas tabernas. Nas fiestras das casas lucía trememente a luz interior mentres as mulleres aproveitaban para pasar o ferro á roupa ou facer labores que precisaran da corrente. Eran un par de horas elementais na vida social da Illa que sobre as dez da noite volvía a ser engulida pola escuridade só interrompida nos días de lúa.

Algunhas veces, en casos excepcionais, o motor seguía funcionando porque na televisión ofrecían algunha cousa que se consideraba importante ou gardaba un especial interese. Era o caso de cando pelexaba aquel boxeador español, Pedro Carrasco, a moi altas horas da madrugada. Entón todos os homes da illa erguíanse da cama para acudir ás tabernas as tres ou catro da mañá para presenciar o combate. Precisamente naqueles días vivíramos unha velada especial tanto polo desenrolo da pelexa, como pola excepcionalidade do horario que converteu a noite en día. Ao mañá seguinte non había outro comentario mais que o revivir da pelexa tanto na taberna como na mesma escola na que os nenos facían os mesmos xestos que aquel pletórico Carrasco na súa eterna puxa co seu contrincante arxentino.

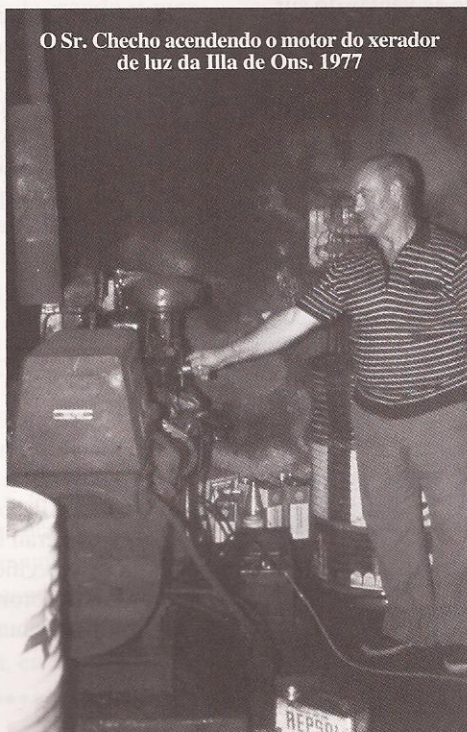
Pero aquela noite do venres todo ía mudar de sino. O motor xerador de corrente, se cadra esgotado polo seu intermitente traballo, decidiu tomar un descanso e, cando os veciños estaban máis entretidos co "un-dos-tres", deixou de mandar enerxía e, coa imaxe da pantalla caeu tamén a das lámpadas que iluminaban o cuarto. Toda a illa quedou somerxida na total escuridade nunha noite sen lúa e sen estrelas. Vanos foron os intentos de Checho e dalgúns mariñeiros que opinaban sobre o posible motivo da avaría e que todos quedamos impotentes vendo aquel motor coa carcasa de protección erguida, parado sen remedio, como cabalo desfalecido.

Pasaron dúas semanas e, a pesar das chamadas aquí e alá polo radioteléfono para que viñeran a arranxar a avaría todo era inútil.

Os farois de gas supliron as débiles lámpadas eléctricas e a vida social na taberna daquelas dúas ou tres horas acabou perdéndose pois cada quen prefería quedar na súa casa para non andar a tombos polos camiños da Illa. Máis aló dos quince días apareceu un home que dixo ser técnico do motor e cando entrou no cuarto onde estaba instalado e puxo man nel, fixo un xesto pouco esperanzador que todos captamos con desespero. Pouco máis de media hora de intentos bastaron para que aquel home, agora vestido cunha funda azul e as mans negras pola graxa, dixo que non había nada que facer porque o motor precisaba unha peza de goma de non sei que xunta e que tampouco era doado conseguila porque aquel era un motor antigo, fabricado en Italia, e seguramente sería difícil atopala. Á tardiña o técnico marchou no barco de Pancho deixándonos cheos de anguria.

Foron dous meses sen máis noticias. Xa case ninguén se lembraba da luz nin da televisión.

O Sr. Checho acendendo o motor do xerador de luz da Illa de Ons, 1977

Chegou maio. Os días eran xa luminosos arredada a permanente capa gris do ceo do inverno. O mar, xa calmado, amosaba un aspecto máis amigable. Só un rosario de espuma adornaba o litoral da costa en contraste coas pedras cargadas de pacientes mexillóns. A escola recuperara a normalidade despois da volta dos rapaces que perante o mes anterior estiveran pousados nas leiras espantando aos corvos que caían nelas en bandadas na procura do seu alimento a base da semente do millo acabado de botar na terra fresca. Pola ría os barcos debuxaban o uve escumoso da súa marcha dun lado para outro. Ao fondo, co día claro, adiviñábanse as casas de Marín. Era o espectáculo sempre visto dende as amplas fiestras da escola. Aquela mañá facíase especialmente agradable para todos.

Na hora do patio nenos e nenas xogaban ledos por grupos. Varios deles preferiron poñerse no valo mirando ao mar e as idas e vidas dos moitos barcos que a aquela hora faenaban na procura das valiosas ameixas nos bancos próximos á illa. O seu xogo preferido era escudriñar ao lonxe por onde aparecían outros barcos convertidos en puntos negros que de, cando en vez, soltaban débiles lóstregos que non eran senón o reflexo do sol nos vidros da ponte do patrón, ou a ferida que a quilla do buque facía na auga fendendo violentamente a prateada superficie. Os nenos xogaban a saber que barco era este ou aquel que viña do norte ou do sur a aquela avanzada hora da mañá.

De súpeto algún deles descubriu sobre a liña do horizonte na ría a aparición de varios barcos que presentaban un aspecto anormal e deu a voz de alarma. Para min eran só tres ou catro puntos que acertei a descubrir na distancia delatados polos lóstregos de sol reflexo intermitentes que despedían. Para os nenos estaba claro que non eran pesqueiros nin se lle parecían en nada polo xeito de navegar e pola forma en que o facían bastante xuntos e acompañados na súa marcha. As opinións eran diversas mentres se ían agrandando os puntos para dar xa a sensación de ser realmente barcos, cousas que os rapaces non dubidaban desde o principio.

A hora do patio rematou e cada quen púxose ao labor que lle correspondía na aula tendo abandonada a observación da ría. Cada grupo facía o seu traballo con normalidade e a mañá seguiu discorrendo como cada día ata que un murmurio de voces e o son acompañado de pisadas no camiño alteraron a situación. Pola fiestra norte da escola observamos que subían desde Curro un indeterminado pero evidentemente numeroso grupo de homes todos vestidos con traxes verdosos, cubertas as cabezas con gorros idénticos. A curiosidade dos escolares foi en aumento e todos eles acabaron disputando un lugar tras os vidros das ventás para ver o singular espectáculo daquela formación de soldados que levaban colgados nos ombreiros unhas raras metralletas, que aumentaba á curiosidade dos rapaces e a miña propia. Foi entón cando algún dos nenos caeu na conta de relacionar a invasión da nosa cotiá tranquilidade coa misteriosa aparición daqueles barcos pola ría que, perante o tempo de lecer, chamara a nosa atención e todos cruzaron a clase para comprobar dende as ventás do sur que, en efecto, tres barcos de cor gris estaban fondeados moi

de prácticas e que pasarían todo o fin e semana na Illa. Tamén nos anunciaron que, de alí a pouco, chegarían o comandante da Escola Naval de Marín e outros mandos do centro.

Volvemos para casa coñecedores da razón daquel rebumbio e, polo camiño, escoitamos as ráfagas das metralletas que o batallón "invasor" facía soar alá polo Cucorno segundo nos parecía que procedía o ruído dos disparos. De cando en vez oíase a forte detonación, seguramente duna granada, lanzada a calquera das leiras sobre as que estoupaba levantando unha nube de po e terra.

Os mandos chegaron á Illa pouco antes do almorzo. O alcalde pedáneo recibíunos e mandou que alguén me chamase na casa. Baixei a Curro, o comandante saudoume con amabilidade ao saber que era o mestre. Igual fixeron os outros dous militares que, pola súas douradas ombreiras era lóxico que fosen altos cargos da Armada.

Aquela foi unha noite distinta. Moitos veciños baixaron a Curro chamados pola curiosidade de ver os barcos preto do peirao e aos mariños que subían e baixaban. Ao anoitecer os xoves militares animaron coa algarabía da súa presenza a Illa mentres non foron chamados a retirarse, uns para as tendas de campaña que instalaron na zona, e outros a bordo dos propios barcos. Algúns dos mandos quedaron na taberna de Checho onde fixemos un interesante parladoiro. Chegada a noite, o comandante estrañouse de que Checho acendese unha lámpada de gas que pendía dun cravo no teito ata que se decatou que non había outro sistema de iluminación e, estrañado, preguntou se non había corrente eléctrica. Nós, que xa nos esqueceramos dela, caemos na conta da súa estrañeza e explíqueille a situación que viviamos desde dous meses atrás a causa da falta dunha peza de goma do motor. Aquel home fíxose cruces sen comprender cómo se podía vivir con aquela carencia que para nós xa non era tal polo hábito que nos invadira. O comandante interesouse moito por outros aspectos e quedou abraiado cando lle explicamos que alí non había médico, nin farmacia, nin policía, nin servizo algún igual que "en terra", e non daba creto a realidade.

Pola mañá, aquel galardado militar, pediu visitar o habitáculo do motor e, despois de observar aquela máquina abafada e medio descomposta comentou entre dentes: "Isto non pode ser".

Polo mediodía, os militares abandonaron a illa. Pouco a pouco foron embarcando nas pequenas lanchas no peirao e delas, aos barcos que os esperaban fondeados. Os nenos da escola despedíronos con certa pena desde o peirao. Algúns deles fixeran bos amigos entre aquel continxente simpático de homes que viñeran a rachar a monotónia da vida illán, Os barcos grises foron converténdose en puntiños ao lonxe e, pola tarde, todo volveu á normalidade.

Pasaron catro días e xa ninguén se lembraba dos soldados cando atracou no peirao un barco descoñecido. Del saíron varios homes que comezaron a desembarcar pesados vultos coa axuda dun guindastre do propio barco. Ao pouco tempo toda a Illa sabía que aquel barco traía un novo motor xerador de corrente que en poucos días devolveunos ao deleite do par de horas da televisión que nos conectaba co mundo exterior, un mundo onde, segundo aprendemos daquela, tamén había xente sensible.

Mariños da Escola Naval na Illa de Ons.

preto da illa e varias lanchas da mesma cor atracadas ao peirao sobre o que había un movemento inusitado de persoas e carros con materiais sen dúbida relacionados con batallón que xa estaba incurso na Illa e que, pouco antes pasara por diante de nós.

Ás doce e media, hora da saída, os nenos atravesaron o portón da escola tomando direccións diferentes ás habituais. A maioría deles acompañáronme ata o peirao onde queríamos satisfacer a curiosidade xerada pola inesperada visita. Alí quedaban uns poucos soldados-mariñeiros coidando do material almacenado no que xurdía unha cociña de campaña, unha grande caixa de urxencias e outros vultos que ocultaban o seu contido da nosa vista. Os gardiáns daquelas cousas explicáronme, unha vez que me identifiquei como o mestre da Illa, que estaban en xornada